

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

72. ÅRGANG

10. SEPTEMBER 1960

A V I N N H O L D E T :
MENINGSLØST (LEDER) - EN SKOLEBOK I SØKELYSET - EN
NY NORSK PREST - I FORLIKELSENS TJENESTE - KIRKEN
PR. BREV - BLIKK PÅ TIDEN - NYTT FRA UTLANDET

NR
17

NESTE NUMMER UTKOMMER 24. SEPTEMBER 1960.

Bøker for skole og hjem

Katolsk kristendoms-kunnskap for barn	ib. kr. 5.00
En liten bibelhistorie for katolske skoler	ib. » 5.00
De fire Evangelier og Apotelgjerningene	ib. » 5.00
Contemus Domino, katolsk salmebok	ib. » 8.50
van der Burg: Forklaring av den hellige messe	kart. » 2.50
A. J. Lutz: Kjenn din religion	hf. » 6.60

ST. OLAVS FORLAG

Akersv. 5, Oslo
Tlf. 42 37 43

BESTILL ABONNEMENT

på bladet ST. OLAV fra septem-
ber, det koster bare kr. 5.—.

Eksp. Akersv. 5, Oslo

Tlf. 42 37 43

R.I.P.

Vår kjære mor
ELISE DRAZDIAK

døde den 31. juli, 83½ år gammel,
og ble begravet den 4. august.

Familien.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
St. Josephs Institutt	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Dominikus kirke	} Arendal
Lunden Kloster	
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	} Bergen
Sta. Katarinahjemmet	
St. Franciskus Kirke	
St. Franciskus Hosp.	
St. Pauls Kirke	
Vår Frue Kirke	
Marias Minde	
St. Franciskusøstre- nes Moderhus	} Hammer- fest
Øyenklinikken	
St. Josephs Hosp., Drammen	} Hønefoss
St. Torfinns Klinik, Hamar	
St. Elisabeth Inst.	} Lillestrøm
St. Mikael's Kirke	
St. Mikael's Prestegård	} Tromsø
St. Theresia kirke	
St. Franciskus Hosp.	} Trondheim
St. Magnus Kirke	
St. Magnus presteg.	} Tønsberg
St. Elisabeth Hosp.	
Vår Frue Kirke	} Tønsberg
Bispegården	
St. Olavs Kirke,	} Tønsberg
Bispegården	
St. Olavs kirke	} Tønsberg
St. Olavs Prestegård	

Ved bestilling av olje:
Oslo 683466 - Service: 565690

RETRETT

holdes på Sylling fra 14/10 til 18/10.

Retretten ledes av pater Hertman, O.F.M.

Påmelding innen 20/9 til Franciskus-
hjelpen, Urtegt. 29, Oslo. Tlf. 68 08 68.
Forbehold om tilstrekkelig antall del-
takere.

Pris kr. 15.— pr. døgn (4 døgn).

FRANCISKUS-SENTRUM, BERGEN

V. Torvgt. 9.
Tlf. 30 416.

Katolsk opplysnings-
og lesesentrum.

Åpent alle hverdager
kl. 9.30—13, 17—21.
Lørdag kl. 9.30—13.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 11. SEPTEMBER: (14. s. e. Pinse): Ep. Gal. 5, 16-24. Ev. Matth. 6, 24-33. Mandag: Marias navnefest. Tirsdag: Ferialdag. Onsdag: Korssets reising. Torsdag: Marias syv smerter. Fredag: Kornelius og Kyprian, mart. Lørdag: Frans av Assisi's sårmerker.

SØNDAG 18. SEPTEMBER: (15. s. e. Pinse): Ep. Gal. 5, 25-26 og 6, 1-10. Ev. Luk. 7, 11-16. Mandag: Januarius og hans lidelsefeller, mart. Tirsdag: Eustakius og hans lidelsefeller, mart. Onsdag: Mattheus, ap. og evang. Torsdag: Thomas av Villanova, bisk. og bekj. Fredag: Imbredag. Lørdag: Imbredag.

SØNDAG 25. SEPTEMBER: (16. s. e. Pinse): Ep. Efes. 3, 12-21. Ev. Luk. 14, 1-11.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stille	Høy-
	messe	messe
OSLO: St. Olavs kirke,	7.00	11.00
Akersveien 5. Biskopen og prestegården	8.30	
425287. Sogneprestkontoret 414161	9.45 m. eng. pr.	
St. Hallvarvs kirke, Fransiskanerne,	8.30	10.30
Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	19.00	
St. Dominikus kirke, Dominikanerne,	8.15	11.00
Neuberggt. 15, tlf. 55 07 71	9.30	
Vår Frue Villas kapell, Montebello,	—	8.30
Ullernchausséen 52, tlf. 558121		
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kapell, Trondheimv. 309,	—	9.00
tlf. 21 25 87		
ARENDAL: St. Franciskus kirke,	8.00	10.45
Tyholmen, tlf. 2209		
BERGEN: St. Pauls kirke,	8.00	10.30
Christiesgt. 16, tlf. 15410	9.00	
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke,	8.30	10.30
Cappelensgt. 1, tlf. 832019		
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke,	8.30	10.45
Kongensgt. 9, tlf. 1438		
HALDEN: St. Peters kirke,	8.00	10.45
Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168		
HAMAR: St. Torfinns kirke	8.30	11.00
Torgvaten 113, tlf. 23751		
HAUGESUND: St. Josefs kirke,	8.30	11.00
Haraldsgt. 21, tlf. 3195		
HØNEFOSS: St. Theresia kirke,	8.00	10.30
Vesterngt. 5, tlf. 266		
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke,	8.00	10.30
Kirkegaten 3, tlf. 24225		
LILLEHAMMER: Mariakapellet,	—	10.00
Weidemannsgt. 3, tlf. 51650		
LILLESTRØM: St. Magnus kirke,	8.30	11.15
Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke,	7.45	10.45
Sverresgt. 26, tlf. 50793		
STABEKK: Jesu Hjerter kapell,	8.40	10.40
Nyveien 17, tlf. 53 77 35		
STAVANGER: St. Svithun kirke,	8.00	10.30
Dronningensgt. 8, tlf. 25534		
SYLLING: St. Hallvarvs kapell,	—	—
tlf. 849028 (Drammen)		
TØNSBERG: St. Olavs kirke,		10.45
Sandefjordgt. 1, tlf. 119 49		
St. Olavs kapell	8.00	
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke,	8.30	11.00
Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegrd.	19.00	
tlf. 21214		
St. Elisabeth Hospitals kapell,	6.00	—
Ila, tlf. 20221		
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke,	8.00	11.00
Flintegaten 5, tlf. 2779		
MOLDE: St. Sunniva kirke,	8.30	11.00
Parkveien 23, tlf. 1100		
ÅLESUND: Mariabeimen,		11.00
Nørvesund, tlf. 3066		
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94.	8.15	10.30
Biskopen og prestegrd. tlf. 3604		
St. Elisabeth hospital,	6.20	—
Mellomveien 15, tlf. 63		
BODØ: St. Eysteins kirke,	8.15	10.30
Hernesveien 22, tlf. 21783		
HAMMERFEST: St. Mikael's kirke,	—	10.30
Strandgt., tlf. 1392	19.00	
HARSTAD: St. Sunniva kirke,	8.00	10.30
Skolegt. 4, tlf. 1205		

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.

Redaksjonens adresse: Neberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo

Kontortid: 9—16. Mandag og lørdag 9—13. - Tlf. 42 37 43

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71. - Red.sekr. Kirsten Rydberg 60 86 37

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene): Kr. 18 pr. år - Kr. 9 pr. ½ år. Utlandet kr. 22.

Annonser: 8 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 159 86

MENINGSLØST

For ikke så lenge siden var det en liten pike av vårt bekjentskap som skulle bibringes de fornødne kunnskaper i norsk grammatikk. Læreren dikterte en setning: *De katolske hærene dro herjende fram.* Vår lille venninne, som er katolikk, analyserte pliktskyldigst setningen; men da hun kom hjem, viste hun den til sin protestantiske pappa... Og det ble en av årsakene til at hun nå avslutter sin folkeskoletid på en katolsk privatskole.

Dette er ikke noen stor episode; men den er dessverre karakteristisk for et opplegg av undervisningen i historie og kirkehistorie, som fremdeles har hjemstavnsrett i norske skoler. Og den rant oss i hu da vi ble konfrontert med den debatten som vi presenterer annet steds i bladet angående en bestemt historieboks (Høst og Kjeldstadli) uvederheftighet og forutinntatt mot den katolske kirke. — Nei, det er ikke vår mening å forlange at også de protestantiske hærene skal «dra herjende fram»; vårt lille poeng er bare at i norske skolebøker gjør de det aldri, de er bare «Cromwells tapre jernsider» (med deres fremferd i Irland ufortalt) eller Gustav Adolfs «tapre lille hær» (men i Tyskland har man fremdeles minnet om det velkjente torturtrick som av gode grunner en gang fikk navnet «Schwedentrunk») — og mens under Maria den blodige «kjetterbålene lyser over hele landet», er det bare såvidt Elisabeth «forfølger» noen katolikker, som så allikevel ikke har fortjent bedre, siden de er i pavenes sold.

Og er annet i virkeligheten å vente? Riktignok stiller undervisningsplanen for den høyere skole forfatterne temmelig fritt. Men grunnlaget, både for barnas historiesyn og for den høyere undervisningen, legges i folkeskolen. Og i dens skoleplan forlanges det, praktisk talt med rene ord, at man fremstiller den katolske kirke (det vil si, tiden fra kirkefedrene og frem til reformasjonen; for i norske kirkehistorier opphører den katolske kirke ved dette tidspunkt) som et eneste stort åndelig tomrom, og som derfor bare har krav på et minimum av sider:

«IV. Den katolske kirke i Vesten:

§ 14. Tiggermunker, klostervesen (kort).

§ 13. Pavedømmet (kort).

§ 15. og 16. Kristendommen kommer til Tyskland og Norden.

§ 17. Pavekirkens forfall (helgendyrking, relikvier, skjærsild, sjelemesse, avlat, forbud mot å lese i Bibelen).

§ 18. Reformasjonens forløpere (Johan Huss).» (Normalplan for byfolkeskolen, Oslo 1939.)

Som en ser, finner man ingen grunn til å oppholde seg noe synderlig ved den katolske kirke *overhodet*. Man nevner såvidt pavedømme og klostervesen — og ifølge god gammel tradisjon er dette vesentlig for å understreke at kirken fikk mer *makt* (paven) og *forfulgte* reformasjonens forløpere (tiggerordnene). Alt som kan tolkes som forfallssymptomer skal derimot ha god plass, til og med det imaginære «forbud mot å lese i Bibelen».

Og i virkeligheten er det dette skjemaet «Høst-Kjeldstadli» også holder seg trofast til, i sin fremstilling av Europas historie. Det er meget mulig at boken var en pedagogisk bragd og, hva informasjonen angår, sto på et for sin tid respektabelt nivå — da den utkom i 1900. Men siden den gang er jo vår historiske viten sant å si blitt ganske overordentlig utvidet, og vår sans for verdiene i oss fremmede sivilisasjoner vesentlig skjerpet, — i en slik grad at en nyutsendelse av denne boken i 1959 nærmer seg det skandaløse. Ingen seriøs historiker kan idag stå frem og skildre middelalderen som et obskurantistisk og uvesentlig mellomspill i Europas åndshistoriske utvikling. Ingen noenlunde orientert protestantisk teolog ville idag bringe til torvs det vrengebilde av den katolske kirkes doktriner eller kulturinnsats som dette skjemaet, og denne boken, gjenspeiler. Og det ville i virkeligheten nå være på tide at man i historieundervisningen overhodet kvittet seg med det provinsielle kultursyn som er en del av vår skoles konfesjonelle arv, og som Høst-Kjeldstadli bare er én eksponent for. Det er rimelig nok at vi interesserer oss spesielt for Nordsjøcivilisasjonen, som vi selv er en del av. Men alt for lenge har det i norske lærebøker vært kutyme konsekvent å utelate, eller bare med ringeakt å omtale, alle de europeiske kulturmanifestasjoner man ikke umiddelbart og direkte tror å kunne passe inn i et hjemmelaget skjema for en antatt historisk «utvikling».

Når det gjelder «Høst-Kjeldstadli», viser vår lille enquête at ingen egentlig vil vedstå seg noe *ansvar* for hva som står i boken. Den er bare noe som til-

Også en menneskerettighet: Frihet fra villedende undervisning. (Fra filmen «På vei mot livet».)

EN SKOLEBOK

ELLER: EN STUDIE I

HVA SAKEN GJELDER

I «Morgenbladet» for 15. og 16. august offentliggjorde Gudmund Stang en lengere artikkel, der han kritisk gjennomgikk en nyutkommen lærebok i historie for gymnasiet — nemlig Sigurd Høst og Sverre Kjeldstadli: «Verdenshistorie», 3. utgave, Gyldendal, Oslo 1959. Stang heftet seg spesielt ved bokens behandling av den katolske kirke og av det kapitalistiske samfunns-system i det 19. århundre. Kjeldstadli leverte en skarp imøtegåelse av kritikken, og også Undervisningsrådet rykket ut mot «den ungdommelige kronikkforfatter». Hvorvidt bokens behandling av kapitalismen er korrekt, får her stå hen; «St. Olav» er ikke det rette organ for en diskusjon av denne sak. Men når det gjelder behandlingen av den katolske kirke, kan vi rolig fastslå at Stang har rett i sin kritikk: Boken manifesterer en blank uvitenhet om den katolske religion — hvilket allerede er ille nok når det gjelder en historiebok — men også om den katolske kirkes kulturelle innsats — hvilket simpelt hen er utillatelig. Stangs eksempler kan lett forfleres, boken vrimler av faktiske feil — som er så meget mer grave-rende som de tjener til å underbygge en ytterst tendens-iøs fremstilling av Kirken og dens menn. Fra ende til annen står vi overfor en konsekvent og systematisk fortolkning av det foreliggende materiale i negativ retning, en fortolkning som går langt ut over de — berettigede — meningsforskjeller, som selvfølgelig alltid vil bestå. Undervisningsrådet forsikrer oss imidlertid om at den er representativ for norsk historieundervisning ennå i dag. Det gir oss ennå en grunn til å søke å få saken så klart belyst som mulig, gjennom samtaler med alle de interesserte parter:

Sverre Kjeldstadli, (f. 1916), dr. philos. på en avhandling om okkupasjonen, historiker med samtids-historie som speciale, har flere års virke ved utenlandske universiteter og arbeid i norske skoler bak seg;

Haakon Vigander, (1895) rektor ved Frogner skole, sjef for Gyldendals skolebokavdeling og en kjent skikkelse innen norsk skole;

Gudmund Stang, (f. 1933), stud. philol. med historie som hovedfag og redaktør av Minervas Kvartalskrift.

DR. KJELDSTADLI

Vi henvender oss da først til Sverre Kjeldstadli som representant for den angrepne part (lektor Sigurd Høst døde i 1939):

— Når Gudmund Stang angriper denne verdenshisto-rien De står som medutgiver av, herr Kjeldstadli, fester han seg som et av hovedpunktene ved det forregnede bilde han mener den gir av den katolske kirke. Hva mener De om det?

— Jeg er enig i at vi her i Norge har et til dels skjevt syn på den katolske kirke. Og også i denne boken er jeg klar over at der er ting som er modne for revisjon. Men det henger jo også sammen med at våre lærebøker lenge har vært preget av det lutherske syn.

— Har De følt Dem bundet, eller synes De man skal ta hensyn til, den norske skoles offisielt evangelisk-lutherske karakter?

— Nei, absolutt ikke. Etter mitt syn må begge syns-måter her få komme frem.

— Vil det si at De for Deres del mener at den katolske kirke bør få den plass i en fremstilling av Europas poli-tiske og kulturelle historie, som den objektivt sett er berettiget til? Med andre ord, at det faktum at vi her i Norge er evangelisk-lutherske, ikke bør tillate en subjek-tiv forrykking av perspektivene?

— Ja, absolutt.

— Og som skolebokforfatter kjenner De sikkert den kritikken som i sin tid ble fremlagt av «Den katolske kirke i norske skolebøker» under Daniel Haakonsens redaksjon?

— Ja, den har jeg lest. Og som sagt, jeg er enig i at der kan trenges en streng og sterk revisjon på mange områder. Men saken er den at hva Høsts lærebok angår, er jeg bare ansvarlig for den siste delen — den som om-handler tiden etter 1815. Forlaget ønsket å beholde Høsts tekst når det gjaldt de tidligere delene. Dette er det meg maktpåliggende å understreke, og det skulle forøvrig også fremgå av forordet . . .

— Forordet til 1. utgave, ja! Men i denne 3. utgaven står det ingenting om dette! Boken fremtrer med andre

feldigvis har hendt: Såvel forlag som den departe-mentale, kontrollerende instans har tydeligvis rolig seilt videre under et flagg som engang var godt kjent og vel renommert, uten å oppdage at alt hva flagget sto for, i mellomtiden var sunket i havet. Og Under-visningsrådet henviser rolig til at «de synspunkter som faller så tungt for brystet for kronikkforfatteren ut fra hans katolske og spansk-orienterte sympatier, har iallfall alltid vært vanlige i norsk skoleboklitte-ratur».

Men dette går da i all anstendighets navn ikke an! I vårt intervju med Gyldendals representant fikk vi for-lagets forsikring om at akkurat denne boken skulle bli grundig gjennomsett før neste utgave kom. Men forlaget har tydeligvis langt fra enansvaret i denne sak. Og den rekker langt ut over tilfellet Høst-Kjeld-stadli. Nå må vi forlange at Undervisningsrådet tar

den katolske kritikken av skolebøkene alvorlig. Den er ikke av ny dato. Det behudes nye regler for skolebok-kontrollen. Vi tillater oss da å regne med at den nor-ske skoles konfesjonelle karakter ikke fortsatt skal få bety den diskriminering av annerledes troende kristne som hittil har vært en faktisk følge av den. Kirke- og Undervisningsdepartementet har i disse dager sendt ut en rundskrivelse med påbud om at religionsundervis-ningen ikke må drives på en måte som kan virke som hets mot jødene. Det er godt og vel. Nå venter vi på et tilsvarende initiativ når det gjelder skolebøkene — og lærernes — behandling av katolisismen, — slik at de «katolske hærene» ikke lenger får «dra herjende fram» i norske skolestuer, og katolske barn ikke blir *tvunget* til å søke de privatskoler man jo i det offentlige skole-stell så nødig ser vokse frem.

G.

I SØKELYSET

PULVERISERT ANSVAR?

ord som et hele under begge navn, og da vil jo folk få det inntrykk at De går god for hele innholdet...

— Men da er det en fullstendig misforståelse. Og at forbeholdet ikke var kommet med i det nye forordet var jeg sant å si ikke oppmerksom på, det er en ren lapsus. Nei, noe ansvar for «tiden opp til 1815» kan jeg absolutt ikke ta. Forlaget ønsket ikke her *noen* forandringer. Alt man ba meg om var å revidere bokens *siste* del.

— Men hvis man nå — som vi mener det klart er tilfelle — kan påvise store uefterretteligheter i boken?

— Ville jeg selvfølgelig ønske å se dem rettet i en ny utgave. Jeg er helt åpen for kritikk — og jeg vil til og med si at hvis boken først skal skrives om, burde den forelegges kompetente katolikker til uttalelse, f. eks. nettopp dosent Haakonsen.

Men kritikken må være saklig! Og den må fremføres i sømmelige former! Men når man går løs med et personlig angrep på meg, slik som det er skjedd, må jeg jo forsvare meg — som De har sett jeg har gjort. Og la meg få understreke at jeg personlig intet har imot den katolske kirke. Hva religiøs innstilling angår er jeg vel nærmest agnostiker, — men jeg har reist meget i katolske land og stiller meg ikke uforstående overfor verdiene i den katolske kirke.

REKTOR VIGANDER

Såvidt dr. Kjeldstadli, — som altså toer sine hender, i og med at «tiden før 1815» ikke skulle røres ved. Rette instans i neste omgang blir da Gyldendals Forlag, bokens utgiver, og nærmere bestemt rektor Haakon Vigander, som sjef for Gyldendals skolebokavdeling.

— Rektor Vigander, vi har nettopp lest igjennom Høst—Kjeldstadli's verdenshistorie, og vi er sant å si tem-

melig rystet over dens fremstilling av den katolske kirke. Men det er altså faktisk slik at Gyldendal har ønsket å beholde Høsts fremstilling praktisk talt ubeskåret når det gjaldt første del?

— Ja, det er forsåvidt riktig nok. Vi ville gjerne beholde Høsts egen tekst her. Vi synes den er så godt fortalt, morsom og levende å lese — på langt nær så tørr som mange andre lærebøker.

— Men når det gjelder den katolske kirke?

— Jo, jeg kan være enig i at der er ting som kan være skjeve, uheldige, virke diskriminerende. Der er meget som jeg ikke ville ha skrevet selv.

— De kjenner Haakonsens bok?

— Jeg både kjenner den og bruker den, og anbefaler den til historiekandidatene på Pedagogisk Seminar. Den har rett i mange ting. Men jeg synes ofte den er unødvendig aggressiv. Og dessuten: Hvorfor all denne offentlighet? Det ville være så meget bedre å skrive til forlaget og påpeke konkrete feil...

— Undres om ikke den «aggressiviteten» var temmelig begrunnet. Der måtte visst temmelig kraftig skyts til, og offentlig også. Faktisk var det jo praktisk talt *alle* skolebøkene som den gang trengte revisjon på dette punkt. Og dessuten var det hensynet til lærerne: I påvente av at revisjonen engang kom, er De ikke enig i at det var nyttig å påpeke feilene i de bøkene man faktisk hadde i bruk?

Jo, innrømmer rektor Vigander, man gjorde sikkert rett i å påpeke feilene. Men vi forsøker da også å influere våre forfattere i denne retning, og når en bok som Haakonsens kommer, så ber vi dem selvfølgelig å se på den og ta hensyn til den. Men så vet De der kommer så mange kjelker i veien, trykkeriene maser, boken skal ut til skoleårets begynnelse, og så får man ikke alltid gjennomgått den så nøye som man skulle. Dessuten må vi være varsomme når det gjelder slike revisjoner av nye opplag, som gjør de eldre utgavene ubrukelige — for da blir *det* også galt. Dette er jo også et spesielt tilfelle, da lærebokens forfatter selv var død. Forresten kan vi jo heller ikke *dikttere* våre forfattere.

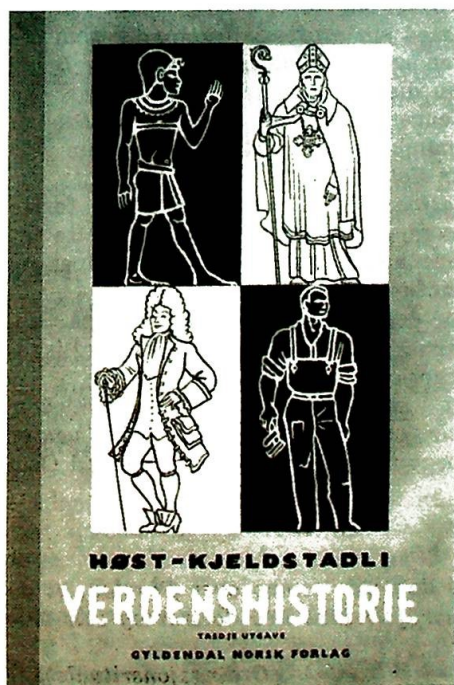
— Nei, selvfølgelig. Men så overtok Kjeldstadli, og boken skulle allikevel revideres...

— Kjeldstadli skulle bare behandle tiden etter 1815.

— Enda De er enig i at Høsts verdenshistorie, etter den omvurdering som etterhvert har skjedd når det gjelder nettopp den katolske kirkes rolle i Europas historie, gir et skjevt helhetsbilde?

— Ja, men ikke åpenbart *tendensiøst*. Og jeg vil si at vi nå ligger langt foran f. eks. Sverige, der lærebøkene i en ganske annen grad er preget av det lutherske syn. Her har forresten nettopp Haakonsens bok gjort meget til å fremme objektiviteten i de norske lærebøkene. Men jeg kan være enig i at vi trenger stadig slike puff. Og forsåvidt kan vel Stangs artikkel ha hatt sin nytte. Men jeg vil påny understreke, at jeg kan ikke tenke meg noe forlag som ikke meget gjerne vil ha, og ta alt tilbørlig hensyn til, detaljerte og konkrete påvisninger av feil i deres lærebøker!

(Forts. side 267.)

Stridens eple: En nylig godkjent skolebok som grovt forvansker den kristne hovedkirkes vesen og innsats.

En ny norsk prest

er viet til sin gjerning

Sankt Dominikus Kirke var fylt til siste plass da dominikanerfrater *Thomas More (Ellert) Dahl* under en aftenmesse søndag 28. august ble viet til prest av Hans Høyærverdighet biskop dr. *Jacob Mangers*. I kirkens nylig utvidede kor hadde mange av bispedømmets prester tatt plass, og adskillige av den nye prests ordensbrødre fra de øvrige nordiske land, med provinsialforstanderen pater *Joseph Kopf* fra Paris og provinsialvikaren *Valentin Grégoire* fra København i spissen.

Under ledelse av seremonimesteren pater *Michel de Paillerets* ble biskopen og ordinanden ført inn i den vakker smykkede kirke, ledsaget av pater Kopf og sogneprestene *Fischedick* og *Castricum* som henholdsvis diakon og subdiakon.

Høytideligheten ble åpnet med en kort preken over prestedømmets betydning ved biskop Mangers, som sterkt la de troende på sinne å omslutte den nye prest med sin forbønn. Den lange ordinasjonshandling, som er en av kirkens aller skjønneste og mest meningsfulle riter, ble kommentert på norsk, og ble fulgt med lydør oppmerksomhet og med en tilslutning som naturlig fant uttrykk i Allehelgenslitaniets høytidelige påkallelser over den nye prest. I alt 30 prester deltok i håndspåleggelsen under selve vielsesakten.

Efter å ha feiret messen sammen med biskopen avla pater Dahl sitt presteløfte, meddelte menigheten sin første prestelige velsignelse, og ble i prosesjon ført ut av kirken.

Ordinator biskop Jac. Mangers med ordinanden dominikaneren *Thomas More Dahl*.

Biskopen har meddelt ordinanden messehaglen, som symboliserer prestens nestekjærlighet overfor de mennesker Gud sender ham imøte.

Efter høytideligheten var biskopen, presteskapet og ordinandens familie og venner Dominikanernes gjester til en enkel aftens i klosteret.

Den følgende dag, festen for Johannes Døperens martyrium, feiret pater Dahl sin første hellige messe i H. H. Biskopens nærvær, med sin provinsialforstander som assisterende prest og en svensk studiekamerat, frater *Bernhard Tengström* som diakon og pater *Erik Gunnes* som subdiakon. Frater Tengström ble selv den følgende søndag viet til prest i dominikanernes kirke i Stockholm ved H. H. biskop *Ansgar Nelson*.

Pater *Thomas Patfoort* holdt ved pater Dahls første messe den preken som vi gjengir annetsteds i dette nr. Også til denne messe hadde mange av presteskapet og ikke så få legfolk innfunnet seg.

Efter messen gav dominikanerne en middag på Sta. Katarinahjemmet der ordinanden ble lykkønsket av Biskopen, sine prestekolleger og sin familie.

Pater Dahl reiser i høst tilbake til sitt studiekloster Le Saulchoir ved Paris, der ennå noen års studier venter ham, før han kan begynne sin gjerning som prest i Oslo bispedømme.

«At de natt og dag må grunne over Din lov, at de må tro hva de leser, forkynne hva de tror og selv leve hva de forkynner.»

(Ordinasjonsritualet)

I FORLIKELSENS TJENESTE

PREKEN VED PATER THOMAS DAHL'S FØRSTE HELLIGE MESSE

AV PATER THOMAS PATFOORT O. P.

«Så er vi da sendebud i Kristi sted, som om Gud selv formante ved oss. Vi ber i Kristi sted: La dere forlike med Gud.»

Det er Apostelen Paulus som sier disse ordene. Etter ham kan enhver prest i Kristi Kirke, enten han ble ordinert igår, eller han — som den eldste av oss her — leste sin messe for snart 40 år siden, gjenta disse ord og derved si hvem han er. *En prest er en mann som står i forlikelsens tjeneste.*

For verden trenger å bli forlikt med Gud. Gud selv, i sin åpenbaring, forsikrer oss om at det er slik, og såfremt vi har øyne å se med og ører å høre med, vet vi det selv, ut fra hva vi har sett og hva vi har hørt. Det er sant nok at verden selv ikke vet i hvilken grad den trenger forlik med Gud. Dens uvitenhet om sin egen sykdom er en del — og det ikke den minste! — av dens ulykke. Gud alene vet hvor langt verden er kommet fra ham. Derfor åpenbarer han oss verdens synd og verdens misère som noe vi selv ikke har egentlig innsikt i.

Det vi ser, det er for det meste syndens frukter i verden: splittelse, rasehat, urettferdighet og løgn. Hver morgen gjør avisen det tilstrekkelig klart for oss. Det som Gud åpenbarer for oss, det er hvor alt dette kommer fra. Den dypeste grunn er denne: Menneskets hjerte er ikke lenger stemt etter Guds vesen. Menneskets sinn er ikke lenger innstilt på Gud. Der er i oss en fundamental likhet med Gud som er blitt forstyrrret. Vi trenger å bli forlikt med hverandre.

Et forlik forutsetter at to parter først var falt i en uoverensstemmelse. Fordi mennesket er en Guds skapning, fordi hele dets vesen er gjennomtenkt og planlagt av Ham, fordi det bare henger sammen når det fungerer etter Hans plan og Hans tanke — derfor er en uoverensstemmelse, et opprør så skjebnesvangert. Mennesket fungerer dårlig, det går imot den mening som er innskrevet i dets dypeste vesen. Derfor har egoismen tatt kjærligheten plass. Derfor har «kjødets lyst» erstattet den normale og harmoniske likevekt mellom kropp og sjel. Derfor har hovmodet avsatt sannheten fra dens trone. Derfor har unnfallenheten erstattet livsmotet, derfor kaster mennesker seg hodekulls inn i alle slags løgner.

Og Gud synes i sin miskunn at denne elendighet har vart lenge nok, at nå skal mennesket finne veien tilbake til Ham og til seg selv. Jesus Kristus nøyde seg ikke, i tidens fylde, med å forkynne at slik er Guds sinnelag, at Gud vil la sine barn finne veien tilbake fra villnisset og ødemarken. Han kom ikke bare for å forkynne. Han kom for — i seg selv — å *virkeliggjøre*. Menneskene var kommet for langt til at de kunne gå tilbake på egne ressurser. Det var ikke nok å *kalle* på dem, forat de skulle komme av seg selv. Det eneste mulige var at de, som lam på Den Gode Hyrdes skuldre, ble løftet og båret over syndens og dødens avgrunn, frem til Gud. Vår frelse, vår tilbakevenden, vårt *forlik* med Gud er noe som er skjedd i Kristus — i en Kristus som bar på hele menneskeslektens forferdelige byrde, som konsentrerte i seg hele menneskehetens skyld. Det var Kristus som gikk opp veien tilbake til Gud. Det var i Kristus at Gud

forlikte verden med seg selv. Kristi lydighet og Kristi kjærlighet var ikke bare Sønnens hengivelse til Faderen. Den var samtidig og like meget den nye Adams lydighet og kjærlighet til Gud. Derfor kom Kristus frem for Gud, ikke alene, men med hvert eneste menneske ved sin side.

Gud forlikte verden med Seg i Kristus. Det er gjort — det er fullbragt. Og allikevel er det nødvendig at disse ord fremdeles blir sagt: La dere forlike med Gud! Det som slik er blitt gjort én gang for alle, det må ikke desto mindre gjentas for hvert eneste menneskebarn ned gjennom alle tider, etter at Kristus har tatt fra oss sitt synlige nærvær. Hver eneste av oss trenger på en synlig og håndgripelig måte å settes i kontakt med Kristi kors, med dets frukter og med det sinnelag som seiret ved det. Hver eneste av oss trenger på en synlig og følbar måte å bli hentet inn igjen, når vi har latt oss lokke langt bort.

Derfor gir Kristus oss sine prester.

Derfor overdrar han forlikelsens tjeneste til mennesker som han har valgt seg og som han har utrustet, men som ferdes iblant oss, her og nå, som våre egne, våre brødre i kjøtt og blod. De er mennesker som oss, og allikevel blir deres stemme Kristi stemme, deres hender Kristi hender, deres øre Kristi øre.

Så er vi da sendebud i Kristi sted, som om Gud selv formante ved oss. Vi ber i Kristi sted: La dere forlike med Gud! Presten er iblant oss for stadig på nytt å forkynne det glade budskap som er Guds tilbud om forlik. Han ferdes iblant oss for stadig mer å trekke vår synd og vår elendighet inn under lyset fra dette tilbud, så vi kan velge friheten. Presten er iblant oss, for stadig å gjøre Kristi offer nærværende på alteret, så det for oss ikke bare blir en hendelse i fortiden, — noe vi må henvise til i tanken og fantasien — men noe som vi lever, overværer, deltar i. Under brødets og vinens ytre skikkelser bærer presten frem den kjærlighet og den lydighet som fører verden tilbake til dens rette, dens egentlige leie. Under prestens veiledning i bønne og offeret innstiller vi oss etter Kristi offer, stemmer våre sinn med Kristi eget sinnelag slik at forliket med Gud blir en virkelighet i vårt innerste, og våre liv sanert, helliget, vendt Gud til ære.

Presten er iblant oss for å vitne om at Guds barmhjertighet er større enn vår syndighet. Han reiser seg midt i vårt daglige liv og proklamerer at Guds tilbud om forlik står ved makt — at det ikke lar seg tilintetgjøre av vår svakhet, av vår uoppmerksomhet, ja ikke engang av vår svikt. Og lignelsen om den fortapte sønn, som vendte hjem og bare møtte miskunn og kjærlighet, den blir for oss, gjennom prestens synlige skikkelse, ikke bare en trøsterik liten fortelling. Den blir noe som skriver seg reelt og håndgripelig inn i vår egen skjebne.

Forkynne forliket med Gud. Virkeliggjøre det blant oss, ved å bære frem det offeret som er forlikets evige kilde. Tilgi syndene. *Dette er prestens liv.*

Det finnes vel ikke ett menneske som ikke — iallfall i sine beste stunder — har ønsket alltid å kunne være sine medmennesker til nytte, til glede — som ikke har ønsket å bringe mer lys, mer varme, mer kjærlighet

inn i deres verden. Derfor har også presten det største kall et menneske kan drømme om: På Kristi vegne, i Kristi sted, med Kristi fullmakter, med Kristi ånd å forlike menneskene med Gud, hjelpe dem til å leve i pakt med sannheten, bringe dem nærmere til det som alene gir deres liv innhold og mening, foredle dem. Ja mere enn det: Gi menneskene det eneste sanne gode, som er å kunne bli en ny skapning.

Kristus kalte sine apostler venner. De samme ord hørte vi igår ved slutten av ordinasjonen: «Jeg kaller dere ikke lengere tjenere, for tjeneren vet ikke hva hans herre gjør, men dere har jeg kalt venner.»

Og fordi han er Kristi venn, kommer presten også til å få del med Kristus — *habebis partem mecum*. Han kommer til å kjenne smaken av Jesu Kristi gjerning. For Kristus bruker ham ikke som et livløst redskap. Han innvier sin prest innen ifra i hva dét vil si: å forlike mennesker med Gud. Derfor kommer presten noen ganger til å oppleve Kristi jubel over at mennesker virkelig ved hans hjelp nærmer seg Gud. Og derfor kommer presten også til å kunne si med Kristus: «Jeg priser Deg, Fader, himmelens og jordens herre, fordi du har skjult disse ting for de kloke og dyktige og åpenbart dem for de små.»

Men oftere vil han, som Kristus selv, stå avmektig og forferdet over å møte mennesker som på liv og død vil avise hva han bringer. Da vil han føle seg like avvepnet som Jesus selv: «Men sier jeg sannhet, hvorfor tror dere meg da ikke...?» Smertefullt vil han oppleve at hans liv og hans tjeneste står som et motsigelsens tegn, «så at mange hjerters tanker skal bli åpenbart».

Og dessuten vil han, som Kristi venn, få del i Kristi kalk. For merk det vel: Han er ikke bare tjener. Han er en venn, han skal få vite hva hans herre gjør. Han skal få erfare på kropp og sjel hva det vil si å stå i spenningsfeltet mellom Gud og mennesket, hva det vil si å ha del med Kristus i dette forlik. Om Jesus selv sier Paulus det slik: «Han som ikke visste av synd har Gud gjort til synd for oss.»

Fordi han var blitt «gjort til synd», ble det han som tok støtet. Presten må kunne vente noe tilsvarende til dette i sitt eget liv. Man blir ikke solidarisk med verdens synd, identifisert med Kristus i forlikelsens tjeneste, uten at man også på en eller annen måte også må ta av for støtet, uten at verdens synd, dens tvil, dens fortvilelse, dens fristelser, dens uvilje, dens livslede en og annen gang, ved enslags mysteriøs overføring, synes å ha tatt så fast et tak i ens hjerte at en knapt lenger vet hvor en står.

Det er hva forliket koster. Kristus har betalt denne pris. Men han gjør hver eneste av oss den ære å tillate oss deltakelsen i dette oppgjør. Og her gir han presten en særlig plass. En prest er et menneske som lærer dypere og sannere dag for dag at det alter han trer frem for, er et alter der offerprest og offergave faller nøyaktig sammen.

A bli Kristi mann i forlikelsens tjeneste, det er å åpne sitt liv og sitt vesen for dimensjoner som går uendelig ut over menneskets ressurser, hva enten det gjelder det gode en kan gjøre andre, eller den lykke som kan bli en selv til del, eller det vonde en skal gjennomleve. Det er ikke lenger menneskets dimensjoner. Det er bredden og lengden, det er dybden og høyden som hører Kristi mysterium til. Det er vel derfor at Jesus, når han skal utvelge de tolv, — og bak dem ser han jo den uendelige rekke av sine prester i fremtiden — går opp i fjellet for å be, og holder seg der, ensom hele natten igjennom, i bønn til Gud. Intet menneske er det gitt å trenge inn i

Pater Albert Castricum — lederen for Katolsk Informasjon vil kaste vår brevskole ut i et nytt og større skippertak. I dette lymintervjuet forklarer han hvorfor.

I Katolsk Informasjons lokaler i Urtegaten i Oslo gjør de opp status. Etter våre små forhold er det ikke så lite denne katolske brevskolen har nådd å utrette siden den ble grunnlagt for tre år siden. Statistikken fastslår at vel 300 har vært elever — omtrent halvparten har benyttet seg av muligheten for å korrespondere med kurslederne.

— Hvordan finansieres foretaket? spør vi Katolsk Informasjons daglige leder, pater *Albert Castricum*, som sammen med en av de geistlige medarbeidere sier seg villig til å fortelle litt om virksomheten.

— Med alle mulige besparelser har vi greid å begrense disse tre årenes utgifter til vel 10 000 kroner. Hovedpostene er trykningen av brevene og annonseringen for å gjøre kurset kjent. Porto tar også vel ett tusen. Når så kursavgiftene tilsammen bare innbringer noe bortimot 4 000 kroner, innebærer jo det at der er et underskudd på seks og et halvt tusen kroner å dekke.

— Og det blir dekket?

— Ja. Her er vi St. Olavs Forbund stor takk skyldig, fordi det ved siden av lydband- og filmtjenesten har villet påta seg det økonomiske løftet ved denne informasjons-tjenesten. Pastor *Harald Taxt* er Biskopens representant i Forbundets styre når det gjelder denne virksomheten.

— Hva var det som ga støtet til denne brevskolen?

— En av våre medarbeidere hadde sett tiltaket i funksjon i England, der *Catholic Inquiry Center* har vokset til veldige dimensjoner. Også i andre land hadde det vist seg å være grobunn for tiltaket — Danmark for eksempel har en utmerket Katolsk Brevskole. Vi var så heldige å

Kristi sinn og dets hemmelighet. Men for en omsorg, for en kjærlighet, for en dristighet vi aner i denne hans bønn! Den bønn ba vår Herre også over ham som her feirer sin første messe. Av hele vårt hjerte og fra dypet av vårt vesen gjør vi denne Jesu Kristi bønn til vår egen.

PR. BREV

ON GJØR OPP STATUS

kunne overta den danske skolens undervisningsmateriale — de danske brevene krevde bare en lett tilpasning til norske forhold. Personalet består — foruten den daglige leder — bare av en kontorhjelp, frk. *Mabel Roberts* og en liten gruppe prester som sørger for besvarelsen av de spørsmål som elevene sender inn.

— Og hvem blir så elever?

— Det er meget vanskelig å angi grupper eller typer — de kommer fra alle deler av landet og fra alle yrker, samfunnslag og utdannelsesnivå. Her er soldater, sjømenn, sykepleiersker, gårdbrukere og mange andre. Enkelte er tydeligvis isolerte mennesker. Men vi får også brever fra mennesker hvis adresse er i samme gate som den katolske kirke og sogneprest på stedet. En trykksak er jo så diskret — mange synes nok de må lese seg til mot før de finner de kan oppsøke presten. Der er ikke så få av lærerskolenes elever blant deltagerne — de hører til våre beste; våkne og interesserte som de er.

— Hva er formålet?

— Egentlig bare å gi saklig informasjon om Kirken og hva den lærer. Men i mange tilfeller fører det til en personlig kontakt med en av våre prester, og ikke sjelden til konversjon. Selvfølgelig blir ingen påtvunget noen slik kontakt, og det er en helt kurant sak at en godt kan være elev ved skolen av rent upersonlige grunner, som for eksempel at en trenger å vite mer om katolisismen av hensyn til ens yrke. Journalister og skolefolk, for eksempel.

— Får dere klager på brevene?

— Den første tiden hadde vi noen få kverulanter. Senere har det vært svært til tilfredshet. Men vi innbyr til kritikk, og tar oss gjerne forslag til endringer ad notam, dersom de er vel fundert. Brevene er foreløpig bare stenilert, nettopp forat vi kan få «finpusset» dem under bruken, før vi trykker dem.

— Vokser deltagerantallet?

— Det er ikke tvil om at den første tiden bragte inn mange som hadde gått og ventet nettopp på et slikt tiltak. Siden er det stilnet litt av.

— Behovet er altså dekket?

— Det tror jeg ikke. Engelskmennenes erfaring var den samme: Først et rush, så en periode så stille at de var på nippet til å stenge. Men en annonse-kampanje satte det hele igang igjen, og siden har det steget og steget. Her er vi ved poenget: Vi må bli kjent, og vi kommer til å appellere til lokal-menighetene og enkeltpersoner at de hjelper oss til å bli kjent. Tiltross for de vanlige klager om katolsk «propaganda» og «offensiv» fra protestantisk hold, får vi tvertom stadig den samme bebreidelse fra elevene: Hvorfor kommer dere ikke folk i møte og gjør dem oppmerksom på brevskolene? Mange ville strømme til, dersom de visste at noe slikt eksisterer!

— Og nå forbereder dere en ny slik «offensiv»?

— Vi tror det er forsøket verd. Men annonser er like dyre som de er nødvendige, så her trenges nok et skipertak.

Det skipertaket må de frivillige ildsjelene i Katolsk Informasjon få vår rundhåndede hjelp til!

— Det er da tillatt å håpe, at et eventuelt nytt opplag av boken vil bli revidert på disse punktene?

— Det kan De trygt regne med.

GUDMUND STANG

*V*i konstaterer med glede den skjønnne enighet som synes å herske om at boken ikke lenger holder mål. Hva så til sist angår mannen som satte debatten i gang, Gudmund Stang, er vi først og fremst interessert i hans motiver for å ta saken opp (han har allerede klart sagt fra at det iallfall ikke er utfra katolske sympatier at han har tatt til orde):

— Hva var det egentlig som var årsaken til at De tok spesielt fatt i denne boken, herr Stang? Er det slik at De har valgt den ut som særlig ille, under en bredere undersøkelse av skolebøkene våre?

— Slett ikke, foranledningen er simpelthen den at jeg i sommer befant meg et sted hvor denne boken var den eneste lektyre som fantes for hånden. Selv har jeg ikke gått gymnasiet i Norge og tenkte jeg skulle benytte anledningen til å stifte bekjentskap med de norske lærebøkene. Og dermed ble jeg sittende og lese —

— til øyet ble stort og vått? Og blant annet fant De altså at den katolske kirke var temmelig stedmoderlig behandlet?

— Den katolske kirke, ja — men også den protestantiske, forsåvidt. Jeg tror at det som blir sagt om den katolske kirke, får innflytelse på elevenes syn på kirken overhodet. Riktignok blir det sagt en del pent om Luther, men siden er det stopp.

— Så får riktignok protestantismen ta sin monn igjen i kirkehistorietimene. Men De mener altså at det ikke bare dreier seg om mindre uefterretteligheter, men om en generell tendens?

— Det er jo opplagt. Middelalderen er vel det aller tydeligste eksemplet. Jeg finner det helt uantagelig at den kulturelle og åndelige side av den ikke nevnes med ett ord, praktisk talt. «Gotikkens spisse buer» får vi såvidt høre om. Men om hele den veldige åndelige gjenfødselen på 1100- og 1200-tallet, ingen ting.

Eller ta motreformasjonen: En av alle tiders største misjonærer, Frans Xavier, blir avfeid som en «ivrig fanatiker». Og den religiøse vekkelse og kristne renessanse i 1500-tallets Italia, som kan ha vært vel så verdifull som den tyske reformasjon, er ukjent. Eller for den saks skyld den spanske.

— Spania, ja. Kunne det ikke være atskillig mer positivt å si om spansk kultur — f. eks. om den spanske kolonisering av Amerika?

— Utvilsomt! Spanias rolle i Amerika var langt fra bare den rå conquistadors. Las Casas, den store forkjemper for rettferdighet og menneskelighet overfor indianerne, blir i Høsts bok omtalt, — med en slags nedlatende ironi: Han blir «menneskekjærlig» i gåseøyne...

— Allikevel var han sammen med *Vitoria* en av grunnleggerne av folkeretten og, ikke minst, en av raselikhets første teoretikere...

— Ja, Og jeg tror det lyktes spanierne å skape en atskillig større grad av rettferdighet overfor de innfødte, enn f. eks. engelskmennene i deres kolonier. For ikke å tale om de universitetene som de grunnla alt tidlig på 1500-tallet. Nei, vel er vi stolte av våre vikinger. Men den

BLIKK på TIDEN

DET HELLIGE RUM

■ Som en interessant parallell til vårt intervju med arkitekt Chr. *Norberg-Schulz* i nr. 15, leser vi noen kyndige refleksjoner omkring kirkearkitekturen i «Kirkebladet» (20. aug.), ved sogneprest dr. Thorleif *Boman*.

«I løpet av de siste hundre år,» skriver han, «har katolske teologer og prester, arkitekter og bildende kunstnere, kunsthistorikere og kunst-teoretikere møyssommelig famlende søkt å finne en utforming av det katolske gudstjenesterom som svarer til den katolske kirkes vesen og behov. Det resultatet de er kommet til, er beundringsverdig, gledelig og — forbausende. All sannsynlighet taler — etter min mening — for at de kirkebyggprinsipper som man har funnet frem til i den katolske kirke, kommer til å bli de endelige.»

Noen tilsvarende teoretisk fornyelse, skriver dr. *Boman*, finner en ikke på protestantisk hold. Vakre kirker til tross mangler her stort sett evnen til å gjennomtenke kirkebygget som et uttrykk for en bestemt slags gudstjeneste, en gudstjeneste som er *forskjellig* fra den katolske. Siden reformasjonen har en ikke evnet å gi denne forskjell arkitektonisk uttrykk: De protestantiske kirker tenkes og bygges nesten uten unntagelse over et katolsk skjema. *Felles* for katolske og protestantiske kirkebygg er sansen for at rommet skal samle alle om den samme, synlige handling, og at alt som ikke tjener fellesskapets gudstjeneste faller mer eller mindre utenfor rammen. Men i synet på *alteret* skilles veiene:

«Ingen er i tvil om at i den katolske gudstjeneste er messeofferet sentrum. Messeofferet er en virkelig offerhandling, Jesu offerdød på Golgata gjentas (katolikker ville si: gjøres nærværende) ublodig på alteret. Dermed er sagt at det katolske alter er et virkelig alter, såsant man med et alter forstår et sted hvor det foretas offer til guddommen.

Vi har forkastet messeofferet. Nattverden er for oss ingen offerhandling, og vårt alter er derfor intet virkelig alter. Hva er så nattverden og alteret? Nattverden er en forkynnelse av Herrens død inntil han kommer. Dermed er også sagt at vårt alter ikke er et alter, men et nattverdsbord.»

ROMERSKE BØLGER . . .

■ Noen romerske kirkelige organer og talsmenn har vakt bølger, med klukk helt frem til våre nordlige strender, ved å gå løs på de halvnakne og utspjåket turistene som demonstrerer sin ukultur under besøk i Syden. Vi kan godt ta det til oss: de nordiske Roma-farerne er ikke blant de mest smakfulle i så måte.

Nå kunne en desårsaks først anstille noen triste betraktninger over vår norske presses forhold til kapitlet «romerske nyheter». Jevnt over er våre aviser for fattige til å holde egne Roma-korrespondenter. Det er en hederlig sak. Men dermed er de hjelpeløst prisgitt pressebyråene. Er de så ille som vi får inntrykk av? Selv om de ledende amerikanske byråene AP og

spanske kulturens utbredelse — fra California til Buenos Aires er sannelig heller ikke noe å rynke på nesen av!

— Skal vi se Deres artikler som et ledd i et større felttog, et generelt angrep på et bestemt politisk-økonomisk system, en bestemt kulturell orientering?

— Absolutt ikke. Iallfall ikke først og fremst. Det som for meg er det primære i denne saken, er et enkelt spørsmål om vederheftighet, om historisk pålitelighet. Det har seg simpelt hen slik at jeg leste denne boken og fant den utrolig. Ja, nettopp: Utrolig er ordet.

UPI ganske visst har en solid splint i øyet når det gjelder katolske nyheter, vegrer vi oss for å tro at de nøyer seg med å sende ut de rene bizarrrier fra kristenhetens hovedstad. Det later nemlig norske aviser som om de gjør — år ut og år inn.

En halv milliard kristne ser hen til Roma. Vatikanet og verdenskirken befinner seg nå — forut for kirkemøtet — i en skjebnetime. Får vi noe glimt av dette veldige nyhets-opplegget i våre dagsaviser? Bare ytterst sjelden. Vi får derimot høre anekdoter — gemytlige, bevares — om Paven, romersk sossietetssladder og karikerte meldinger om biskoper som protesterer mot bikini og prester som kjører på scooter. Eller hva verre er: Russisk propaganda mot Vatikanet. Hva er nå dette for slags «informasjon»?

... OG NORDISK FORMLØSHET

■ Og nå altså Vatikanets kampanje mot turistenes mangel på folkeskikk. Problemet er ikke nytt. For ikke så lenge siden skrev den danske forfatteren *Hakon Mielche* noen betraktninger i københavneravisen «Politiken» som vi her handfast «oversetter» til norske forhold — som et lite memento til de smakløse, fra en som har smak — og humor:

«Utlandinger er latterlige i så mange henseender. Vi herhjemme vet jo for eksempel at franskmennene mangler matkultur — de har ennå ikke oppdaget våre kjøttkaker med brun saus og rød sagesuppe. Nå finner de seg heldigvis i svært meget fra vår side, enten det nå er fordi de er tolerante, eller fordi de liker vår harde valuta. Men på enkelte punkter slår de seg vrang overfor vår medbragte norske formløshet. Ett av dem er påkledningen i kirkene.

Nå må man ikke glemme det viktige poeng at der er ikke så få mennesker i Syden som faktisk tror på Gud og denslags. Derfor er kirkene hellige for dem. Gud bor i dem.

Hjemme ville ingen finne på å gå frem for Kongen i audiens, hvis de var i shorts og barfott i sandaler. Og Gud er noe mer opphøyet enn Kongen. Det sier de ihvertfall i Syden.

I Roskilde domkirke, hvor de fleste av Danmarks konger ligger begravd, og hvor den danske Gud etter sigende bor, kan en rusle omkring uten noen form for sensur av damenes påkledning. Hovedsaken er at en betaler 75 øre pr. person i kassen, og så selvfølgelig at en ikke akkurat skråler, eller nyter medbragt bayerøl eller Coca Cola, sittende på altertrappen.

Det er mulig at det er dette utslag av det nordiske frisinn som får oss til å tro at bikini og sandaler er passende påkledning også i andre lands kirker. Men det er det altså ikke. Ikke ennå. Og når en bare vet det, kan det vel ikke være all verden å ta et aldri så krøllet skjørt eller en skjortebluse med lange ermer i bagasjen.

Det er faktisk hele den entré en betaler for å få del i Notre-Dame's århundregamle arkitektoniske skjønnhet, i Kölnerdomens dystre høytid og i Peterskirkens majestet.

Der er ikke engang noen som krever penger ved inngangen — slik som i Nidarosdomen. De bare ber Dem være så vennlig å respektere den tro de nå engang har, og de regler for oppførsel på hellige steder som de — i all sin underutvikling — klynger seg til og selv holder i hevd.»

BARE EN HALVDAGSJOBB?

■ Vi vet ikke så sikkert hva som egentlig har foregått på Nordens Husmorforbunds kongress på Gotland i sommer. Så lenge vi bare har avisreferater å holde oss til, lar vi — kloke

av erfaring — tvilen i det lengste komme «tiltalte» til gode. Men skal vi tro «Dagbladet»s Haldis Stenhamar (15. august) kom også — blant mange sunne og fornuftige vedtak — følgende merkværdige oppfatning til uttrykk:

«I gruppen som diskuterte «Kvinnen og yrket, et psykologisk problem», ble det sagt at kvinnene måtte komme bort fra den forestilling at ekteskap og moderskap er et kall. Men det faktum at det er kvinnen som føder barna, griper jo tidlig inn i den unge pikes planer for framtida, og gruppen mener samfunnet må legge forholdene bedre til rette både for de kvinner som ønsker å ha mann og barn og uteyrke, og for de husmødre som ønsker å være hjemme mens barna er små.»

Vi får i det lengste tro at det her dreier seg om en omtrentlig uttrykksmåte snarere enn om et begrunnet standpunkt. Å fremstille ekteskapet og moderskapet som kvinnens eneste kall er vi gjerne med på å kritisere, og vi kan godt se at både den ugifte og gifte yrkeskvinne lenge har vært urimelig nedvurdert og uglesett innenfor den tradisjon vi lever i. Men vi tror nettopp husmødrene gjør klokt i å velge sine ord med omhu, overfor en mentalitet som vil fremme det moderne kravmenneskets hat til kallstanken. Det svake liv — barnet i hjemmet og den syke på hospitalet — forutsetter nemlig fremdeles, all vår teknikk til tross, mennesker som er oppdratt til en skarpere bevissthet om ytelse og offer enn om rettigheter og krav.

En skulle tro at nettopp for vår over-psykologiske tid var dette blitt særlig innlysende: For sine egne barn er en mor alltid bokstavelig talt *uerstattelig*, hvilket vel turde gjelde få kvinner i arbeidslivet. Vår tid har ganske visst åpnet en rekke muligheter for kvinners utfoldelse også *utenfor*, eller *samtidig med* ekteskapet og moderskapet. Men det rokker ikke ved det uforanderlige og naturbestemte grunnforhold: En kvinne som gifter seg og får barn innordner dermed nødvendigvis sine egne krav under andres liv og lykke. Et samfunn som ikke vil falle i den kommunistiske maurstatens uhyrligheter vil alltid måtte oppfatte dette barnas veldige, berettigede krav på moren som et livsinnhold, et *kall* til henne. Det vet jo også nordiske husmødre godt, når de tenker efter.

VI KRIMINELLE

■ Det er noen ganske forbløffende tall dr. juris Johs. Andenæs legger frem, som resultatet av en undersøkelse han har foretatt blant 125 norske studenter. Se bare: Alle var hittil ustraffet. Men 52% hadde stjålet penger hjemme. 29,6% — nesten en tredjedel! — hadde begått tyverier i forretninger. 5,6% hadde stjålet biler. 84% hadde stjålet frukt (der har vi den halvt legaliserte epleslangen!) 22,4% hadde begått underlag eller annen form for tyveri og 60,8% hadde begått hærverk. Hele 40,8% hadde kjørt bil i beruset tilstand, med de *juridiske(!)* studenter som sterkest representerte gruppe. Vi savner tall for andre «populære» ulovligheter som smugling, skattesnyteri og hjemmebrenning, som alle tre i Norge synes å belaste rettsbevisstheten over evne.

Før vi dømmer — eller rettere: *istedetfor* å dømme — bør vi huske at den offentlige og personlige moral gjennom de siste 4-5 slektledd har befunnet seg i åpenbar glideflukt. Og her er stadiene:

Sansen for godt og ondt.

Sansen for «riktig» og «galt».

Sansen for: «Blir jeg tatt?»

Mange blir åpenbart ikke det.

IKKE OVERBEVIST

■ Medmennesker på gale veier er det også forfatteren Terje Stigen interesserer seg for, i en liten artikkel om «Kriminalitet og avreagering» («Morgenbladet» 15. august). Han mener de «ungdomskriminelle» er å finne innen alle årsklasser — også de gråhårede! — og er alt annet enn overbevist om at den skitne strømmen av vold og overgrep i film, presse og

litteratur gjør oss til pynteligere samfunnsmennesker, som noen optimistiske psykologer har funnet ut:

«Jeg har i alle år gått på wild west filmer. (En kloking ville sikkert kunne fortelle meg hvorfor.) De aller fleste i salen er helt unge menn, men der er også en god del tilårskomme(!) De unge går gjerne i følge to og tre, de tilårskomme går alltid alene. De unge legger ikke skjul på sin glede når helten peprer skurken så han snurrer fire ganger rundt og trekker med seg hele barmøblementet i fallet. Det begeistrede hyl som da løfter seg er alltid til det ytterste motbydelig å høre. De tilårskomme bare sitter mens de knytter nevene og puster tungt.

Nu vil noen påstå at slike filmer er bra å se på, for da får man avreagert. Hvis det er sant, må der være en bunnløs gjørme av kriminalitet og råskap inni oss. Og det kan såmenn være.

Men jeg har liten tro på at slike filmer virker så særlig forebyggende på den som har anleggene i seg, og jeg tror de lader opp ekstra sterkt den spenning som på forhånd er til stede. I hvert fall spøker de videre i det unge sinn, og de minner ham ustanselig om hvor kjedelig hverdagen er.

Dette å avreagere var vel forøvrig ment å være en lynavleder innover i sinnet, men det er blitt et av disse sekkebegrepene som er så gode å ty til, og på mange må det virke som en slags skriftestol hvor små og større utskielser kan gis avlat.»

Vi har visst all grunn, vi katolikker, til å foretrekke våre egne — skriftestoler!

Frater Candidus.

UTLANDET

SOSIALISERINGEN OG MENNESKET

I tiden helt frem til annen verdenskrig viste de franske katolikker på langt nær den samme våkne interesse for sosiale spørsmål som for eksempel de tyske. Den sosialt interesserte katolisisme har ikke desto mindre dype røtter i Frankrike, og et av de tydeligste uttrykk for dette finner vi i de såkalte «Semaines sociales», årlige studieuker for sosiale problemer. I år ble den 47. i rekken holdt i Grenoble. Temaet for årets forelesninger og debatter var: Sosialiseringen og mennesket (Socialisation et personne humaine). Allerede på forhånd hadde sekretariatet presisert i hvilken betydning denne sosialisering burde forstås: ikke som en rent økonomisk prosess (da ville man snarere tale om kollektivisering) og heller ikke som et rent politisk fenomen, slik som sosialismens stadig mer omfattende adgang til makten ville være. Begrepet «sosialisering» var ment i meget vid betydning — som en voksende avhengighet av det kollektive, i skarp motsetning til siste århundres utpregede individualisme.

Problemet ble belyst fra mangfoldige sider. Felles for alle foredragsholdere var overbevisningen om at den sosialisering som vi opplever, er ambivalent, det vil si at den i seg selv hverken er god eller dårlig. Den bærer spirer i seg som kan utvikle seg både til godt og ondt. Kristne mennesker må først og fremst huske på at en slik bevegelse er ingen blind og ustyrlig makt. Er man klok nok til å analysere den faktiske situasjon og respektere de gitte faktorer, går det an også å lede utviklingen i det riktige spor.

Det er mulig, fordi sosialisering slett ikke er ensbetydende med avpersonalisering. Tvertom, den voksende

KATOLSK FORUM

Neuberggaten 15, Oslo.

FOREDRAGSAFTENER 2. SEMESTER 1960.

KATOLSK FORUM (Dominikanernes foredragsaftener) går med dette program inn i sin 14. sesong. Til foredragene er der fri adgang for alle som ønsker forståelse av åndsstrømmingene i tiden og deres forhold til katolsk tro, kultur og tenkning.

Tirsdag 20. september kl. 20:

SIGRID UNDSET's PAUL SELMER ved pater H. Rieber-Mohn.

Katolsk Forum har tidligere beskjeftiget seg med Sigrid Undset's erkjennelsesvei (våren 1955), «Olav Audunssøn» (høsten 1957) og «Kristin Lavransdatter» (høsten 1958). Her er det bennes to konvertittromaner fra moderne tid, «Gymnadenia» og «Den brændende busk» vi tar for oss, gjennom analysen av Paul Selmer, en skikkelse som Sigrid Undset har gitt meget av seg selv.

Tirsdag 27. september kl. 20:

ER PROTESTANTENE HERETIKERE? ved pater Finn Thörn.

Motreformasjonen definerte og bekjempet de protestantiske kristne som heretikere. Men katolikker omtaler også ofte protestantene som «være i troen fraskilte brødre». Er det to sider av samme sak, eller er der her skjedd et mentalitets-skifte? Hva mener egentlig katolikkene om ikke-katolske kristnes Gudsforhold?

Tirsdag 4. oktober kl. 20:

T. S. ELIOT — FRA ELFENBENSTÅRN TIL MEDMENNESKELIGHET ved redaktør Lars Roar Langslet.

I over en menneskealder har den engelske dikteren og Nobelpris-vinneren T. S. Eliot vært noe av et orakel i

I innenfor Katolsk Forum's ramme gir Dominikanerne i Oslo dette semester også en egen foredragsserie i forlengelse av det ovenstående program. Disse foredrag, som også finner sted hver tirsdag aften kl. 20 i St. Dominikus Kirke, vil i en noe kortere form ta sikte på en mer sentralt religiøs informasjon, og fremme forståelsen av de kristne mysterier.

Som Katolsk Forums vanlige foredragsserier er også denne åpen for alle — katolikker og ikke-katolikker — uten påmeldingsplikt, avgift eller entré. For katolikker skulle den være en god anledning til å utbygge en voksen forståelse av barne-troen og dens forhold til det daglige, praktiske liv. For ikke-katolikker byr den på adgangen til å studere den katolske tro i dens selvforståelse — ikke polemisk eller abstrakt, men gjennom Kirkens tale om de sjeler og de sinn som virkelig lever den. Etter å ha gjennomgått de katolske sakramenter i to tidligere semestre arrangerer vi denne gang fire foredrag over KIRKENS MYSTERIUM.

Serien åpnes av den tidligere prest i den danske folkekirke, nå pastor ved den katolske St. Therese-kirken i København Olav Rørdam Bonnevie, som den 25. oktober taler om FRA PROTESTANTISMEN TIL KIRKEN.

De øvrige foredrag i serien er:

Tirsdag 1. november: KIRKEN I DET NYE TESTAMENTE ved pater Finn Thörn.

Tirsdag 8. november: ÊN, HELLIG OG KATOLSK ved pater Albert Raulin.

Tirsdag 15. november: APOSTOLISK OG ROMERSK ved pater Albert Raulin.

Endelig håper KATOLSK FORUM omkring midten av november å kunne arrangere en ekstra foredragsaften, der L'Abbe Pierre vil tale (med tolk) om sitt KORSTOG MOT NØDEN.

Til dekning av annonseutgifter, trykning m.v. vil der en aften i hver serie bli anledning til frivillige kollektbidrag til Katolsk Forums virksomhet.

Programmet for 1. semester 1961 vil foreligge i januar. Både bidrag, kritikk, råd og forslag bes velvilligst sendt Prioeren for Dominikanerne, Neuberggaten 15, Oslo NV.

sosialisering krever en stadig voksende respekt for den enkeltes rettighet til å være med i spillet. Og det avgjørende blir nettopp om vi klarer å forene disse to faktorer. Det som særpreger vår tid, er at vi som aldri før kan bestemme hvordan verden i fremtiden vil se ut: Samfunnet har alltid utviklet seg, men nå *vet* det at det utvikler seg, og det er i ferd med å oppdage utviklingens lover. Og vår største fristelse blir personlig å gi opp, overfor stadig mer kompliserte tekniske problemer og overlate ledelsen til en hær av teknokrater. Da ville sosialiseringen ha båret bitre frukter.

I sitt tradisjonelle brev til studieukens president insisterer pave Johannes XXIII særlig på denne fare. Etter å ha tatt avstand fra den form for mental påvirkning som i den senere tid har utfoldet seg under navn av «psykologisk aksjon» og som består i å innprente menneskemassen ferdige meninger, skrev paven: «Disse misforhold får dessverre friere spill hver gang mennesket i en likegyldighet gir avkall på en del av sine ufravikelige rettigheter — nemlig retten til selv fritt å bedømme en situasjon etter å ha tilegnet seg de nødvendige opplysninger. På samme tid som den er et forræderi mot samfunnet, er en slik selvoppgivelse en av vår tids største farer.»

KIRKEN OG POLITIKKEN - EN DEBATT

Både på denne og hin side av Atlanteren har det gamle spørsmål om Kirkens innflytelse på det politiske område fått fornyet aktualitet i de siste månedene. I USA har visse av presidentkandidaten *Kennedys* motstandere hevdet at å velge ham ville gjøre landet til et underbruk av Roma. Og i Italia er spørsmålet stadig brennende, i og med at mellompartiet *Democrazia Cristiana* kunne ha god bruk for et samarbeid ikke bare med sosialdemokratene, men også med de marxistiske sosialister — og denne siste alliansen tar Vatikanet avstand fra.

Som et ledd i kampanjen mot en slik «åpning til venstre» brakte *Osservatore Romano* 18. mai en anonym artikkel, intitulert «Punti fermi» (Fastslåtte punkter). De tre av disse punktene bare konstaterte hva alle katolikker er enige om — Kirkens absolutte autoritet i moralske spørsmål. Men et fjerde lød: «Når det gjelder spørsmålet om et politisk samarbeid med dem som ikke godtar religionens prinsipper, står det til de religiøse myndigheter å bedømme den moralske forsvarlighet av et slikt samarbeid.»

Artikkelen vakte et voldsomt røre. Først i Italia, — men ringene bredte seg snart Europa over. Den 29. mai brakte Nederlands ledende katolske avis, *De Linie*, et skarpt tilsvaret til *Osservatores* synspunkter:

«Kan man virkelig hevde, på en så generell måte, at alene de kirkelige myndigheter skal avgjøre hvorvidt et samarbeid med ikke-katolikker er moralsk forsvarlig? Selvfølgelig er det sant at de moralske prinsipper er Kirken alene om å kunne etablere. Men følger det derav at legmannen er uten ethvert ansvar, når det gjelder en gitt, konkret situasjon? På ingen måte. Katolikken lever over alt sammen med ikke-katolikker og ikke-troende, og er nødt til å samarbeide med dem. Og dette samarbeidet kan utfolde seg over en hel skala av muligheter, alt etter omstendighetene... Idet han lar seg lede av Kirkens normer, vil den katolske legmann alltid beholde et ansvar som bare er hans, på det politiske område.»

De Bazuin gjorde seg samtidig til talsmann for tilsvarende synspunkter: «Vi har her å gjøre med en helt ekstrem stillingtagen, som på denne side av Alpene ikke

er akseptert hverken i teori eller i praksis av noen katolikker, unntatt de som følger integrismens banner.»

«*Osservatore Romano*» forsøkte i flere artikler å forsvare sine synsmåter. Men samtidig ble reaksjonene fler og fler; over hele USA gjorde katolikken det klart at heller ikke de delte disse «romerske» anskuelser, og det konservative engelske *Tablet* rykket ut og beklaget at interne italienske anliggender skulle bli kommentert i Vatikanets avis på en måte som om hele den katolske verden var engasjert.

Men dette var uunngåelig. For diskusjonen har sin rot i også en annen tvetydighet: «*Osservatore Romanos*» stilling innen Vatikanet. Her ber *De Linie* i en ny skarp leder om klare linjer: Hvem eller hva er det *Osservatore* egentlig representerer? Det ville være godt å få vite for fremtiden, i hvilken grad man virkelig skal anse den for Vatikanets talerør. I alle fall må det i dette tilfelle være klart at noen offisiell katolsk posisjon kan det ikke dreie seg om. Tydelig nok ble dette også sagt av erkebiskopen av Utrecht, kardinal Alfrink, i et foredrag i Nijmegen i juli: «(Artikkelens) forfatter uttrykker seg med en slik overforenkling av problemene, at han gir inntrykk av ikke å ville gi legmannen noen rett til å gi sin mening. Dersom forfatteren hadde vært klar over at hans artikkel, som tok stilling til spesifikke og konkrete italienske problemer, ikke desto mindre uttrykte seg i generelle termer, som om han fremla universelt gyldige normer, og også på at *Osservatore* leses også utenfor Italias grenser, ville han sikkert uttrykt seg med større tydelighet.»

En ting er i all fall blitt tydelig nok gjennom hele denne debatten, — nemlig at der utenom en ganske liten krets (integrismen) er alminnelig enighet innen den katolske verden om å avvise enhver «klerikalisme». Riktignok vil Kirken rent prinsipielt alltid ha mulighet for å felle avgjørende dommer om den moralske forsvarlighet av medlemskap eller endog samarbeid med visse politiske bevegelser (som det er skjedd med kommunismen); men den kan bare benyttes med den ytterste skjønnsomhet, og bare i de tilfelle hvor det er evident at umistelige moralske verdier står på spill. — Og for det annet minner den påny om de intrikate problemer som den politiske situasjon i dagens Italia stiller Kirken overfor. Den vil det snart bli leilighet til å komme mer utførlig tilbake til.

VI MÅ MINNE OM

kontingent for 1960, kr. 18.— innenlands, som mange dessverre ikke har betalt enda!

Det koster å sende enda et innbetalingskort, så vennligst betal til

St. Olavs eksp., Akersv. 5, Oslo.

Postgiro nr. 159 86.

DE RINGER . . .

• VI BRINGER

BILLETTER OVER HELE VERDEN

METRO REISEBUREAU A/S

Karl Johansgt. 31 - Oslo - Sentrb. 33 32 80

USA

Tretten toneangivende protestantiske geistlige, hvoriblant den kjente metodistbiskopen G. Bromley Oxnam, har nylig rettet et åpent brev til sine kolleger i De Forente Stater, der de advarer mot den anti-katolisisme som det har vært tillopp til i forbindelse med den amerikanske valgkamp. Urolige over at «hat og blindt fiendskap kan komme til å bli sluppet løs blant folk», anbefaler de sine prestekolleger å gripe enhver anledning til å formane sine troende til nestekjærlig måtehold og klok dømmekraft, slik

at freden mellom konfesjonene må bli opprettholdt.

De kristne må stå sammen.

Kardinal *Bea*, formann for det nyopprettede sekretariat for Kirkemøtets forbindelser med ikke-katolske kristne, har nylig besøkt byen Freiburg; han understreket der i en tale hvor nødvendig det var at alle de kristne konfesjoner finner sammen i en felles innsats på alle områder hvor ikke trosspørsmål umiddelbart er engasjert. Dette gjaldt fremfor alt i det politiske liv som overhodet i de økonomiske og sosiale problemer.

FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK
Andresen & Müller

Mek. verksted — Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags — Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed — Isenkramartikler — Elektrisk og Autogensveisning — Stanseartikler

<p>FREDRIKSTAD</p>	<p>Norske Fina ^A/_S Bensin - Petroleum - Fyringsoljer - Smøreoljer FREDRIKSTAD TLF. 5 820 TØNSBERG » 12 371</p>	
<p>FREDRIKSTAD MEIERI A/L</p>	<p>GULLSMED WESSMANN FREDRIKSTAD</p>	
<p>Hermetikk- og pølsefabrikk - Røkeri Salteri - Fryseri 1600 m³ - Kjølelagere Stabburet GUNNAR NILSEN FREDRIKSTAD</p>	<p> Engeset & Larsen MANUFAKTUR EN GROS - EN DETALJ FREDRIKSTAD</p>	
<p>EDVARDBSEN & NORHEIM A/S Autorisert Installatør Radio og Elektrisk utstyr Tlf. 1220 - Fredrikstad</p>	<p><i>Sko</i> BJARNE AARUM Fredrikstad</p>	<p>KÅRE KRISTIANSEN Fiskeforretning Telefon 3190</p>
<p><i>Bjørnulf</i> FOTO ALT I FOTO OG FILM</p>	<p>FREDRIKSTAD BYGNINGS- ARTIKKELFORRETNING Byggevarer - Jernvarer Malerverer Sentralbord 5945</p>	<p>HELENE ANDRESEN KJØTT- OG PØLSEVARER Glemmengt. 3, 4, 5. Tlf. 2131 og 2031</p>
<p>ALF SVENDSEN Alt i kolonial Tlf. 2167 Farmannsgt. 1-3</p>	<p>ALFR. GRØNNEBERG Urmaker & Optiker Fredrikstad</p>	<p>KNUT CHRISTIANSEN Spesialforretning i Radio og Fjernsyn Farmannsgt. 1-3 - Tlf. 6464</p>
<p>KLEMET JOHANSEN Fredrikstad Begravelsesbyrå Farmannsgt. 10 - Tlf. 3062 1885 75 år 1960</p>	<p>O. Henriksens Sønner Aut. Rørleggere og Rørhandel Etabl. 1904 FREDRIKSTAD Sentralbord 5840</p>	
<p>BRYNILDSENS FABRIKKER Drops og Mineralvann</p>	<p><i>S. Larsen & Co.</i> Møbelforretning Nygårdsgaten - Fredrikstad Telefon 2265</p>	

Trondheims-firmaer

VÆR SIKKER

på førsteklasses varer til kjøkkenet.

De fleste kjøkkensjefer vet de er trygge med
ROHDE Gelée, Puddinger, Sauser
(også spesialtyper, ferdigsøtet, for diabetikere)
ROHDE Syltetsøyer, Marmelader, Safter

ROHDE Boks 176, Trondheim.

**A/S Trondhjems
Farehandel**

Bransjens
største forretning
nordenfjells

Simon Petersen A/S

Ravnkloa - Trondheim - Tlf. 22 439

SKOTØY av alle slag
Tøfler - Gummifotter

AKSJESELSKAPET
ELEKTROMED
RØNTGEN - ELEKTROMEDISIN

RØNTGENANLEGG
RØNTGENUTSTYR
ELEKTROCARDIOGRAFER
KORTBØLGEAPPARATER etc.
HØYFJELLSSOLER

NYE OG BRUKTE
MØBLER

BAUCKS
AUKTIONSFORRETNING
TRONDHEIM

A/S TRONDHJEMS JERNINDUSTRI

Sykesenger - Stålrørsmøbler

Et ord er nok ...

KVALITET
Johan A. Helgesen

Lykkecaffe - Lykkete

I. K. Lykke A/S

Centralbord 28800 - Trondheim

Chr Brinchmann &

Carl Haugh
Papir en pros

Sentralbord 28766
Trondheim

A/S M. A. Hansens Glassmagasin

Salgskontor:
Brattørgaten 3 B - Telefon 20 319

Hardangerfrukt

L. GALLIGANI

Pryd- og Brukskunst

A. Dahl & Co.

TRONDHEIM

AKSJESELSKAPET
PROTON

Elektriske installasjoner

INGMAR KVAM's
Begravelsesbyrå

Vår Fruegt. 4 - Tlf. 24441
Privat: 22172 - 31792
Trondheim

A.s Trondhjems Margarinfabrikk

Stjerdalsveien 8 - Trondheim

Leverandør til St. Elisabeths Hospital

Røvik
brille - optikk

Ths. Angells gate

Berg & Wigum A/S

ELEKTRISK INSTALLASJONSFORRETNING

Telefon 21483 - Trondheim

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 24 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE

DRØYERE KAFFE

NOENBERG & CO. A.S

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente

«NOCO» margarin

OSLO

OBS!

Ved
adresseforandringer,
vennligst oppgi også
den tidligere
adresse!

All slags forsikring

ANTH. B. NILSEN & CO'S

ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

A/s E. Sunde & Co. Ltd.

Oslo

Alt i rørbransjen

WISBECH

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

SØREN HANSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsv. 23, Grefsen

Tlf. 37 57 68

Hans Ekjord

FARVEHANDEL

St. Olavs gt. 3

Tlf. 42 16 13

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3 b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

ERLING MOE

God fisk

Johan Olsen & Sønner

Murmester-, Ingeniør- & Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90